

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 : กรณีศึกษาป่าชุมชนเขาหัวช้าง ตำบลตะโหมค อำเภอตะโหมค
 จังหวัดพัทลุง

ผู้เขียน นางสาวธฤชวรรณ นนทพุทธ

สาขาวิชา สิ่งแวดล้อมศึกษา

ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่สมาชิกในชุมชน มีพื้นที่ศึกษาคือ ชุมชนตะโหมค ตำบลตะโหมค อำเภอตะโหมค จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นชุมชนหนึ่งที่มีความสนใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นกลไกในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาหัวช้าง โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม และมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แก่สมาชิกในชุมชน ซึ่งได้แก่ (1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติโดยชุมชน” (2) การศึกษาดูงาน (3) การทดลองจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (4) การจัดเวทีชาวบ้าน ตามลำดับ โดยการจัดเวทีชาวบ้านจะจัดขึ้นทุกครั้งก่อนและหลังเสร็จสิ้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แต่ละขั้นตอน และจัดขึ้นเป็นกรณีพิเศษตามสถานการณ์

ผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนเกิดจากเงื่อนไข 3 ประการ ตามลำดับเงื่อนไขของเวลา ดังนี้ (1) ทุนของชุมชน ซึ่งได้แก่ ทุนระบบนิเวศ ทุนคน ทุนระบบสังคมและวัฒนธรรม ทุนสติปัญญา และทุนเงินตรา (2) พลวัตของปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทุนของชุมชนและการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชน (3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่สมาชิกในชุมชน สามารถแบ่งการเรียนรู้ได้เป็น 2 ประเภท คือ การเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนที่พัฒนาจากทุนเดิม และการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนตะโหมคเกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคล 3 กลุ่มตามระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย คือ คณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คณะกรรมการป่าชุมชนเขาหัวช้าง และสมาชิกในชุมชน ตามลำดับ และการเรียนรู้ดังกล่าวมีแนวโน้มจะถ่ายทอดผ่านเวทีของชุมชน

การเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนเกิดขึ้นได้เนื่องจากทุนที่ชุมชนมีอยู่เดิมและเมื่อสมาชิกในชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้และมีปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมทุนของชุมชนแล้ว ก็จะส่งผลให้ชุมชนพัฒนาทุนจากฐานเดิม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่เอื้อต่อการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน จึงควรตระหนักถึงความสำคัญของทุนของชุมชนควบคู่ไปกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะถ้าหากชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยมีฐานทุนของชุมชนที่เข้มแข็งแล้ว ก็จะเอื้อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนช่วยในการฟื้นฟู อนุรักษ์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

Thesis Title	The Development of the Learning Process of Community – Based Ecotourism Management : A Case Study of Khao Hua – Chang Community Forest Tambon Tamot, Amphoe Tamot, Changwat Phatthalung
Author	Miss Thritsawan Nonthaphut
Major Program	Environmental Education
Academic Year	2002

Abstract

This action research aims to develop the learning process of community – based ecotourism management. The study focused on Tamot community as the case study because the community members are interested in developing ecotourism to be a means to conserve their community forest. The research methods included documentary review, field work and developing the community’s learning process by (1) a workshop on “Ecotourism management and development of the nature trail by community” (2) a field trip (3) two try - out projects on ecotourism management and (4) forums before and after learning activities.

The community members have learned about the components of community – based ecotourism management. Meanwhile, their learning is also significant to the community capital. The community’s learning was related to three factors : (1) the community capital comprises ecological, human, socio – cultural, wisdom, and monetary capital (2) community capital and the community’s learning are associated with the dynamics of the external factors (3) the development of the learning process in ecotourism management. The learning outcomes can be categorized into 3 groups according to their involvements : the ecotourism committee, the community forest committee and other community members. It is likely that the community will share their learning through their forums.

The community’s learning on ecotourism management is based on the community capitals and it is related to the development of the learning process and the external factors. It is necessary that the development of learning process on ecotourism management for a community

is taken into account of community capital for a sustainable ecotourism. The development of the community's learning process of ecotourism management, which is based on their own community capital, can significantly contribute to the sustainability of their community – based ecotourism project. In the same time, this can lead to long term restoration and conservation strategies in relation to ecology, natural resources and cultural heritage in the community.